

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У тезах досліджено сучасні методичні підходи до оцінювання фінансового стану підприємства як стратегічного підґрунтя для прийняття управлінських рішень. Розкрито обмеженість виключно нормативного підходу та обґрунтовано необхідність інтерпретації фінансових показників у стратегічному контексті розвитку бізнесу. Особливу увагу приділено механізму трансформації результатів аналізу в конкретні управлінські кроки: від оперативного управління грошовими потоками при зміні ліквідності до тактичного коригування структури капіталу та стратегічного планування витрат.

Ключові слова: фінансовий стан, методичні підходи, управлінські рішення, фінансовий потенціал, комплексна оцінка, інструменти аналізу.

Abstract

The abstract examines contemporary methodological approaches to assessing the financial condition of an enterprise as a strategic basis for managerial decision-making. It analyzes the evolution of analytical tools: from traditional retrospective calculation of ratios to the introduction of comprehensive integrated models and assessment of financial potential. The limitations of an exclusively normative approach are revealed and the need to interpret financial indicators in the strategic context of business development is justified. Particular attention is paid to the mechanism of transforming the results of analysis into specific management steps: from operational cash flow management when liquidity changes to tactical adjustments to the capital structure and strategic cost planning. The existence of a causal relationship between analytical diagnostics and risk minimization mechanisms is proven, which allows ensuring the financial stability and competitiveness of an enterprise in conditions of market uncertainty.

Keywords: financial condition, methodological approaches, management decisions, financial potential, comprehensive assessment, analysis tools

Вступ

У сучасних умовах господарювання фінансовий аналіз трансформується з інструмента фіксації звітних показників у складову стратегічного управління підприємство. Зростання невизначеності зовнішнього середовища, коливання ринкової кон'юнктури та посилення конкуренції зумовлюють потребу в якісному інформаційному забезпеченні управлінських рішень. Фінансовий стан підприємства виступає інтегральною характеристикою його платоспроможності, фінансової стійкості та ефективності використання ресурсів. Водночас його оцінювання набуває практичного значення лише тоді, коли результати аналізу трансформуються у конкретні управлінські дії.

Метою роботи є узагальнення сучасних методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства та обґрунтування їх ролі у формуванні ефективних управлінських рішень

Результати дослідження

Розвиток методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства відображає зміну ролі фінансового аналізу в системі управління. Традиційно аналіз зводився до розрахунку окремих коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності, що дозволяло здійснити

ретроспективну оцінку діяльності підприємства. такий підхід забезпечував контрольну функцію, проте не формував достатньої інформаційної бази для стратегічного планування.

У сучасних умовах цього недостатньо. Менеджмент потребує інструментарію який не лише констатуватиме фінансові результати, а й прогнозуватиме їх зміну під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Саме тому відбувся перехід до комплексних та інтегральних моделей оцінювання, що враховують систему взаємопов'язаних показників та дозволяють сформувати узагальнюючу характеристику фінансового стану [2].

З управлінської точки зору така трансформація означає перехід від пасивного контролю до активного стратегічного управління. Результати інтегральної оцінки використовуються для формування фінансової стратегії, визначення пріоритетів розвитку та оцінювання ризиків, що безпосередньо впливає на якість прийнятих управлінських рішень.

Нормативна база оцінювання фінансового стану підприємств передбачає використання системи стандартних фінансових коефіцієнтів, що визначають рівень ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності [3]. Застосування таких показників забезпечує уніфікацію аналізу та можливість порівняння результатів діяльності різних суб'єктів господарювання.

Однак орієнтація виключно на нормативні значення може обмежувати управлінську гнучкість. Нормативи формують базові орієнтири, проте не враховують галузеву специфіку, стадію життєвого циклу підприємства чи його стратегічні цілі. Наприклад, підвищений рівень фінансового ризику може бути виправданим на етапі активного розширення бізнесу.

Таким чином, результати нормативного аналізу повинні інтерпретуватися з урахуванням стратегічного контексту. Для управління це означає необхідність поєднання формалізованих показників із глибшим економічним аналізом, що дозволяє приймати рішення, адекватні реальним умовам функціонування підприємства [4].

Оцінювання фінансового потенціалу розширює традиційне розуміння фінансового стану, оскільки орієнтується не лише на поточні показники, а й на можливості майбутнього розвитку. Фінансовий потенціал відображає здатність підприємства генерувати ресурси, залучати інвестиції та забезпечувати довгострокову фінансову рівновагу [5].

З позиції управління це створює основу для прийняття інвестиційних рішень, реалізації інноваційних проєктів та визначення масштабів розширення діяльності. Оцінка потенціалу дозволяє менеджменту визначити, чи спроможне підприємство фінансувати стратегічні ініціативи без критичного зростання ризику. Відповідно, фінансовий аналіз стає не лише інструментом контролю, а й механізмом стратегічного прогнозування.

Практична цінність оцінювання фінансового стану проявляється у процесі трансформації аналітичних результатів у конкретні управлінські рішення. Кожен показник виконує функцію сигналу, що вказує на необхідність певних управлінських дій.

Так, зниження коефіцієнтів ліквідності свідчить про ризик дефіциту грошових коштів для виконання поточних зобов'язань. Управлінською реакцією у цьому випадку може бути оптимізація структури оборотних активів, посилення контролю за дебіторською заборгованістю, перегляд умов кредитування клієнтів або залучення короткострокового фінансування. Отже, аналітичний показник стає підставою для коригування політики управління грошовими потоками.

Погіршення показників фінансової стійкості формує підстави для перегляду структури капіталу. Зростання частки позикових коштів підвищує фінансовий ризик, що може спонукати менеджмент до обмеження кредитного навантаження або збільшення частки власного капіталу. Таким чином, результати оцінювання безпосередньо впливають на формування фінансової політики підприємства.

Зниження рентабельності сигналізує про зменшення ефективності використання ресурсів і потребує прийняття рішень щодо оптимізації витрат, модернізації виробництва або перегляду цінової стратегії. У цьому випадку фінансовий аналіз стає основою для підвищення конкурентоспроможності та довгострокової стабільності підприємства.

Отже, зв'язок між результатами оцінювання та управлінськими рішеннями має причинно-наслідковий характер: аналітична діагностика дозволяє виявити проблему, а управлінське рішення - визначити механізм її усунення або мінімізації ризиків.

Таким чином, сучасні методичні підходи до оцінювання фінансового стану підприємства формують комплексну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. Еволюція аналітичного інструментарію, поєднання нормативних методів із інтегральними моделями та оцінювання фінансового потенціалу забезпечують можливість не лише діагностувати поточний стан

підприємства, а й прогнозувати його стратегічний розвиток. Ефективність управління безпосередньо залежить від здатності трансформувати результати фінансового аналізу у конкретні управлінські дії, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності в умовах ринкової невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Скибчук О.І., Зянько В. В. Методичні підходи до оцінювання фінансового стану підприємства. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2015/inmen/txt/skibchuk.pdf>
2. Піскунов О.Г., Метеленко Н.Г., Лободзинська Т.П. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства URL: https://economy.kpi.ua/files/files/11_kpi_2009.pdf
3. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>
4. Сафронська І.М., Белаї Г.С. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2009/18.pdf
5. Андрющенко І.С., Потась С.Г. Методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу підприємств URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/3.pdf

Сметанюк Олена Анатоліївна – доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет; smetaniuk@vntu.edu.ua.

Гнатюк Софія Олександрівна – студентка групи ЕК–226, факультет менеджменту і безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sonyahnnatiuk@gmail.com

Smetaniuk Olena – Associate Professor, PhD, Associate Professor on Department of Management, Marketing, and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Hnatiuk Sofiia O. – Department of Management and Security, Vinnytsia Technical National University, Vinnytsia, e-mail: sonyahnnatiuk@gmail.com